

Gaaser By 27

'Østre Smedje'

Sønderskovvej 194, matr. 51e

Jørn Bladsgaard Larsen

2021

November 1882 havde Skov Peter overtaget ejendommen Holmsminde efter sine forældre. Denne ejendom bestod da af de 2 gamle husmandssteder 50 og 51. Husene til nr. 51 var blevet flyttet fra den gamle plads helt nede ved vandkanten til en ny plads ved landevejen, - men på østsiden af Vadet. Hertil kom også huse fra Vester Bødkegaard, der sammen med en del af jorden også var tilkøbt. Denne nye ejendom fik Vester Bødkegaards gamle hovedmatrikel 33a.

Også Østerå Mølle blev efter købet flyttet fra sin gamle plads ved Østeråens udløb til matr. 51, - men på vestsiden af Vadet.

På den gamle 50 matrikel var der i nogle år både udlejning og en høkerbutik, men efter ejerskiftet blev husene flyttet over vejen og brugt som aftægtsbolig for Niels Peter og hans kone Mette Marie, og herefter kaldet matr. 51e, og matr. 50 udgår.

Skov Peter har nok været mere landmand end møller og høker, så i 1893 frasolgte han en parcel med bygning til Jens Peter Hansen, - skøde læst 7/7 1893. Den var den del af matrikel 51, der lå nord for landevejen i krumningen mellem bækken 'Vadet' og landevejen. De småstykker jord, der tidligere havde hørt til husmandsstedet fulgte ikke med, og parcellen fik herefter matr. 51e. Adressen i dag er Sønderskovvej 194.

1901

Den 8/10 1901 er der skifte efter Jens Peter Hansen, - skifteretsattest til Birthe Marie Jensen. Samme dag går ejendommen ved testamente til smed Andersen.

(Huset havde da i godt et år været beboet af en ung smed, Jens Jensen, fra Strandby. Jeg har søgt efter Jens Peter Hansen og Birthe Marie Jensen, men ikke fundet dem)

Smedefamilien boede på det tidspunkt til leje i nabohuset 32c(d) og her bliver de boende til 1908 og udlejer imens 51e til en enke og hendes børn. Denne enke har et meget indviklet familieforhold og børn født udenfor ægteskab, og hun er på en eller anden måde i familie med Mathis Chr. Gades familie på Skiveren. Hun er enke efter Jens Peter Nielsen.

Folketælling 1906

Familie 16

Gjertrud Marie Christjansen, enke, f. 6/10 1873, Husmoder, fattighjælp

Julius Peter Nielsen, f. 1/7 1896 (barn u. ægteskab, - udlagt fader Jens Peter Nielsen, tjenende i Nørreskoven)

Mette Marie Sofie Nielsen, f. 1/10 1897, født i Hals

Jens Peter Nielsen, f. 2/2 1903

En pige, f. 10/1 1906 (enken har fået barn med Lars Hansen Fich af Gaaser)

Der har vist boet en gammel dame, Line, af Bjørnlund familien i huset inden smedefamilien flyttede ind. Hun boede senere hos Laurits Nielsen i Holmsminde i 1940. Der var et dårligt forhold senere mellem de to familier.

Lise Bjørnlund har forklaret, at flytningen fra det lejede hus, 32c, til nabohuset skete i 1908, da dette hus blev solgt til mølleejeren Nicolaj Nielsen på den anden side af vejen. Han solgte straks videre til 'Kok Marie', der dog ikke straks selv flyttede ind men lejede det ud.

Smedefamilien flyttede nu til nabostedet 51e, hvor der allerede var lavet en bedre smedje. Hendes ældre søster blev født i 32c.

Folketælling 1911

Familie 17

Johannes Laurids Andersen, f. 16/5 1866, gift, Hals, Husfader, smedemester, 1891 fra Mou

Marie Andersen, f. 13/4 1864, gift, Mou, Hans kone (gift 1889)

Kristian Andersen, f. 4/2 1889, Mou, barn

Astrid Elise Andersen, f. 3/4 1902, Ø. Hassing, barn

De andre børn er ude at tjene

Mette Andersen, f. 7/11 1890 i Mou

Oline Andersen, f. 19/1 1891 i Mou (lise har fortalt, at hun blev født 32c)

Folketælling 1916

Familie 14

Johannes Andersen, gift, f. 16/5 1866, smed, husfader, indkomst 400 kr, formue 0, skat 0

Marie Andersen, gift, 13/4 1864, husmoder

Astrid Elise Andersen, f. 3/4 1902

Jens Karl Andersen, f. 13/1 1914, plejebarn

'Østre Smedje', matr. 51e med smedjen i baghuset. Her arbejdede Smed Andersen med sin søn Kristian, først som lærling og senere som smedesvend. I 1919 blev smeden syg og kom på hospitalet i Hals, hvor han døde den 16. november

Smed Johannes Laurits Andersen døde den 16. nov. 1919 på Hals Sygehus, og blev begravet på Gaaser kirkegård den 24. nov. 1919, 53 år gammel.

Han er født i Skovshoved ved Hals den 17. maj 1866 som søn af husmand Anders Jespersen og hustru Else Margrethe Nielsdatter, Skovshoved ved Hals. Hans hustru Marie f. Christensen overlevede ham.

Efter dødsfaldet på Hals Sygehus blev kisten kørt til hjemmet i Gaaser, og her skulle den, som skikken i landsbyen var, blive stående indtil dagen før begravelsen, hvor den blev sunget ud og transporteret til kapellet, hvor den så stod natten over indtil næste dag, hvor begravelsen skulle foregå. Inden denne transport mødte følget op i hjemmet og fik lidt at styrke sig på, og da man

kom tilbage efter endt arbejde fortsatte man gravøllet med mange 'kaffepuncher' til langt ud på natten.

Nedenstående beskrivelse er fortalt af Johannes Justesen i Sandagergaard og taget fra Gaaser kirkes 100 års jubilæumsskrift. Den søvnige svend hed Mathis Chr. Gade eller 'Gåe Kresten' som man kaldte ham i landsbyen. Han var bygmester med mange folk i arbejde og søn fra nabogården, Holmsminde.

Smedens begravelse

Op mod 1930 boede i den østlige ende af Gåser en smed. Han døde, som folk jo gør, og blev ført op til kapellet, hvor kisten skulle stå til dagen efter, da begravelsen skulle være. De folk, der havde båret kisten op til kirken aftenen før begravelsen, tog tilsyneladende samme aften fat på gravøllet, for da de dagen efter mødte op til begravelsen i kirken, faldt en af deltagerne i søvn under begravelseshandlingen. Hans sidemand gav ham et voldsomt puf i siden, så den søvnige svend vågnede med et sæt og højt udbrød: »Jeg skal fanden hakke mig ikke have flere kaffepuncher.« Da de så kom ud til graven og smeden var blevet sænket i jorden, gik den nu vågne ungersvend hen til graven, så ned i graven og sagde: »Han vender fanden hakke mig galt.« Så måtte følget have smeden hevet op igen og have ham vendt, for han skulle naturligvis vende med hovedet i vest og fødderne i øst, som alle andre ordentlige mennesker. I øvrigt var der et ganske forfærdeligt stormvejr den dag, og præsten, der ikke vejede meget, havde problemer med at stå imod. Vinden tog i præstekjolen, og på et tidspunkt var præsten lige ved at blæse ned i graven, men den tidligere så søvnige unge mand var beredt, fik fat i præsten lige før han faldt, og ledsagede sit greb med ordene: »Der var du fanden hakke mig ved at have gået deri.«

Folketælling 1921

Familie 5

Marie Andersen, enke, f. 13/4 1864, husejerske fra Mou 1892

Christian Andersen, gift, 4/2 1890, f. i Mou, søn, smed, husfader

Marie Jensine Andersen, gift, 14/9 1895, Mou, husmoder

Hans Andersen, f. 6/5 1919, Ø. Hassing, barn

Der var dengang 2 smedjer i Gaaser, men det var på Holtet udviklingen skete med andelsmejeri, ny storkøbmand og jernbanestation i Gandrup, så efter faderens død lukkede Christian Andersen 'Østre smedje' i Gaaser i 1924 og åbnede en ny på Holtet, hvor han slog sig ned med sin familie. I hjemmet blev enken Marie Andersen stadig boende.

Folketælling 1925

Familie 46

Marie Andersen, enke, f. 13/4 1864 i Mou, husmoder
Niels Holger Bjørnlund, gift, f. 26/11 1901, Hals, husfader og arbejdsmand
Astrid Elise Bjørnlund, gift, 3/4 1902, Ø. Hassing, husmoder og syerske
Laurits Egon Bjørnlund, 8/11 1921, Ø. Hassing, barn
Karl Johan Bjørnlund, 5/12 1923, Ø. Hassing, barn
Her boede de til 1928

Datteren Lise (Elise) var på det tidspunkt ude at tjene. Det var, ifølge naboen Villy Thomsen, på Østerågård, der i disse år var under afvikling, - den blev i 1928 udstykket i 28 nye husmandssteder.

Måske er det her hun mødte sin senere mand, Holger Bjørnlund, fra Hals, der var fiskersøn fra Skovshoved, men som også arbejdede som arbejdsmand.

Når man kigger i kirkebøgerne, ser man, at Østerågård tit har været stedet, hvor unge piger kom i ulykke. Det er sket masser af gange, og det skete også for Lise.

Den 8/11 1921 fødte hun sønnen Laurits Egon, der ved dåben fik efternavnet Andersen. Min far har fortalt mig, at Lise truede med at anmelde Holger for voldtægt, men at hun senere skiftede mening.

2 år senere var den gal igen, og nu var der ingen vej udenom. De besluttede at gifte sig. Det skete den 30. oktober 1923, og kort tid efter- 5. december, fødtes sønnen Karl Johan, og begge drenge fik herefter efternavnet Bjørnlund. De flyttede herefter hjem til den gamle Smedje, hvor de boede sammen med smedeenken indtil 1928.

Lises far, den gamle smed Andersen og Holgers far fisker Rudolf Bjørnlund kom begge fra Skovshoved ved Hals.

Skøde af ejeren på Østerå, proprietær Grue, på matr. 2u 12/7 1928.

I 1928 udstykkedes en del husmandssteder fra den gamle Hovedgård, Østerå. Holger & Lise Bjørnlund købte matr. 2u, Sønderkovvej 174. Så kom kriseårene, og det gik ikke godt, men de hang ved stedet. I det nye sted fødtes endnu 5 børn, Frode Bjørnlund, f. 14/10 1927 (inden flytningen) og på det nye sted Karen Marie Bjørnlund, f. 30/6 1930, Elsebeth Bjørnlund, f. 18/6 1932, Anne Margrethe Bjørnlund, 18/9 1933 og Sonja Bjørnlund, f. 1/12 1939.

Kort tid efter ender det med fallit (tvangsauktion over 2u 30/7 1942) og familien flytter tilbage til den gamle smedje, hvor sønnen Poul bliver født den 5. maj 1941.

Folketælling 1930

Familie 35

Marie Andersen, enke, 13/4 1864, husmoder, aldersrente, indtægt 200 kr. formue 0
Mette Margrethe Andersen, ugift, 7/11 1890, datter, fransk vask og strykning
Inga Andersen, f. 9/12 1923, barnebarn, født i København

Folketælling 1940

Familie 35

Marie Andersen. Hun bor nu alene i huset.

I 1921 tjente pigen Ane Kirstine Bjørnlund i nabogården Holmsminde. Var hun Holger B's søster?

I 1930 tjente ugifte Stine Pedersen Bjørnlund, f. 23/7 1877 som husassistent på Holmsminde

1940 Kristine Bjørnlund, f. 23/7 1877, Aldersrente, på sygehus i Hals

**Familien Bjørnlund
Fotograferet midt i 50erne.**

Bagerst fra venstre:
Karen Marie, f. 30/6 1930
Karl Johan, f. 5/12 1923
Frode, f. 14/10 1927
Laurids Egon, f. 8/11 1921

Forrest fra venstre:
Elsebeth, f. 18/6 1932
Lise, f. 3/4 1902
Anna, f. 18/9 1933
Poul, f. 5/5 1941
Sonja, f. 1/12 1939
Holger, f. 26/11 1900

I dette lille hus boede familien Bjørnlund med den store børneflokk, der efterhånden spredtes for alle vinde. Faderen, Holger, var arbejdsmand, men havde sin hovedindkomst ved fiskeri i fjorden. Det var især fiskeri efter ål, som der var mange af dengang. Han havde mange ruser, der før og efter brug blev dypet i kogt tjære og derefter hængt eller lagt til tørre. Der var en stor tjæregryde i en grube nord for huset. De største ruser kaldte han 'narreværker'. Til huset hørte også en fladbundet båd, - en kåg, som han selv havde bygget. Den var praktisk, når der var lavvande, for den gled let på vådt ålegræs.

Vi drenge fik tit lov til at hjælpe med at røgte ruserne og ellers sejle i båden, som vi havde lyst, og største delen af vores fritid brugte vi ved fjorden, som var vores bedste legeplads. Især yndede vi om sommeren over middag at sejle ud og møde 'Københavneren' på vej ud af

fjorden. Den sejlede hurtigt og gav et vældigt kølvand, der næsten kunne vælte båden. Det skete engang for karlene på Bødkergaard, der ikke havde været forsigtige nok, så deres båd fyldtes med vand. Vi kendte ikke til redningsveste, og vi fik aldrig svømmeundervisning, men vi lærte selv så nogenlunde at svømme, og mærkeligt nok var vore forældre aldrig særligt bekymrede for os,- de stolede på, at vi kunne tage vare på os selv og hinanden. Der var ikke så meget 'forældre pylreri' dengang.

Poul og Sonja i skoven

Børnene kom tidligt hjemmefra og måtte lære at stå på egne ben, og det gjorde de godt. Den ældste Laurids Egon blev ingeniør og endte som direktør i B&W's afdeling i Belgien.

Den næstældste, Karl Johan, blev tømrermester i Aarhus, Frode blev møbelhandler med egen forretning, Karen Marie blev landmandskone, Elsebeth blev sygeplejerske, Anne blev gift med 'sergenten', og både Sonja og Poul endte som folkeskolelærere, - Sonja endte som fru Nygreen i Norrköping i Sverige.

Den 18/6 1963 døde Holger Bjørnlund, 62 år gammel. Sønnen Laurids Egon købte derefter huset, hvor Lise blev boende indtil Laurids Egon døde i en tidlig alder.

Herefter blev huset solgt, og Lise flyttede til Blomstervangen i Gandrup, hvor hun tilbragte sine sidste år.

Et uddrag fra heftet 'Limfjorden og dens betydning for landsbyen Gaaser' af Jørn Bladsgaard Larsen. 1999

I min barndom i 50erne var det endnu meget almindeligt, at man havde et par ruser i de fleste hjem, og landsbyen havde også en enkelt erhvervsfisker, Holger Bjørnlund, der supplerede indtægterne fra fiskeriet med løst arbejde. Han boede i den gamle "Østre Smedje" ved Vadet, hvor hans svigerfader tidligere havde smedeforretning. Han havde nogle meget store ruser, som han kaldte "Narreværker", og som hvert forår og efterår blev dyppet i kogende tjære og hængt til tørre uden for huset. Kogningen af tjære foregik i en grube nord for huset, hvor han havde en stor jerngryde. Vi drenge fik af og til lov til at hjælpe med at røgte ruserne, og vi fik ofte lov til at låne kågen og sejle en tur. Vi holdt især meget af at sejle ud, når "Københavneren" kom, for den havde et mægtigt kølvand, der virkelig kunne give en gevaldig gyngetur.

Bjørnlund slægten stammede fra Hals- Markusgården /Bjørnlund, og herunder ses et indlæg fra en avis, - vistnok Ugeavisen, der fortæller lidt om familiens baggrund. Også en ejendom på Sønderskovvej 118 har navnet 'Bjørnlund'.

Glimt af en gammel slægtsgård i Hals

En gammel slægtsgård i Hals har har i vor moderne tid fået den lakoniske adresse: Strandvejen 28.

Går man tilbage i historien ses det, at gården i 1568 ejedes af

Marqvård Ibsen, efter hvem gården fik navnet »Marqvårdsgård« eller »Markusgård«. Omkring 1835 ejes gården af Peder Pedersen Bjørnlund, der i 1858 overdrager den til sin

svigersøn Peder Christian Christensen. I tiden herefter nævnes gården som »Bjørnlund« Skovshoved, — senere Skovsgård.

I 1902 overdrager ovennævnte P. Chr.

Christensen gården til sin søn: Christen Christensen.

Ved lov af 1. april 1905 optager Christen Christensen familienavnet »Bjørnlund« efter sin morfar.

Da ejer og gård nu har samme navn, har det vel været svært for folk i hast at stedfeste stedet, hvorfor de slagfærdige Halsboere finder på at kalde gården »Her we' Bjønnik«, hvilken betegnelse nok vil være kendt af en del Halsboere endnu.

En søn af Chr.

Bjørnlund, navngivet Chr. P. Bjørnlund (Kesse) gifter sig i efteråret 1947 med Marie Petrea f. Johansen. Samtidig overtager han gården efter sin far, idet der i dette år opføres en tilbygning til råløngen mod vest, hvor forældrene tager ophold.

Ægteskabet mellem Marie og Chr. P. Bjørnlund forbliver desværre barnløst, hvorfor der ikke er nogen arvtager der kan videreføre gården efter Chr. P. Bjørnlunds død i maj md. 1973. Enken Marie Bjørnlund bliver boende på gården til sommeren 1979, hvor hun på grund af sygdom må sælge den og flytte til Hals, hvor hun dør i november md. s. a.

Bjørnlundslægtens epøke er hermed forbi på den gamle minderige gård. Øst om gården skimtes endnu de svage spor af den gamle kirke- og tingvej, (Kongevejen) der førte fra Hals til Hou.

I mine drengeår stod der nord for gården en smuk gammel stråtekt smedie, komplet med esse, amboit og diverse værktøj. Alt var så dejligt gammelt og slidt, at man følte der her var blevet udført godt og solidt arbejde, til gavn og glæde for gårdens beboere i en svunden tid.

Det må dybt beklages, at denne smedie ikke blev fredet mens tid var, idet den ville have været et værdigt og kostbart minde om almuetiden i Hals. Bjørnlunds gård har altid ved sin smukke stil og beliggenhed været en »oase«. Den var ligesom et mål i det fjerne.

Helt op i Chr. P. Bjørnlunds tid fungerede gården også som strandfogedgård, lige

(Fortælling fra side 3)

Glimt af en gammel slægtsgård —

(Fortælling fra forefælder)

som dens beboere såvel i nyere som ældre tider, har drevet fiskeri derfra i det nærliggende Kattegat.

Et interessant træk fra gårdens historie er en afvejet side fra et gammelt skæde. Herpå er beskrevet to strandtinger, som har fundet sted i gårdens strand. På daværende tidspunkt har papir været en kostbar ting, idet begge strandtinger er beskrevet oven i hinanden med primitive bogstaver der fortæller, at

skriveblyde ikke har hørt til hverdagslivet på gården.

Gamle skoder og papirer, som er i min besiddelse, fortæller mange andre interessante træk fra gårdens historie, men det vil være for omfattende at komme ind på her.

Bjørnlunds gård står nu tom. Hvilken skæbne den end måtte få, ville det være ønskeligt, om den i fremtiden måtte forblive uændret, og få sit gamle smukke navn: »Marqvårdsgård« prænt på gæver. Ingemann Jensen.

Billeder med tilknytning til 'Østre Smedje'.

Klassen opstillet foran statuen af H.C. Ørsted .
Bagst fra venstre: Fru Bjerg, Gunnar, Knud J., Åge, Knud P., Frank, Jørn, Hans Kristian og Ole.
I midten: Poul B. og Poul O.
Forrest fra venstre: Guide, Gertrud, Anton, Frans, Jane, Margit, Jens Ejler, Per og lærer Kristensen.
Efter anstiltningen her var vi nå besøge i Botanisk Have.

Gaaser Skole 1941. På dette billede ses 3 Bjørnlund piger. Karen Marie & Elsebeth i 1. række og Anne i 3. række.

Gaaser Skole 1954. Poul Bjørnlund i midterrækken, yderst til højre ved siden af fru Bjerg

Præstebillede. Sonja forreste række nr. 2 fra venstre.

